

Резунова Олена Сергіївна,*ORCID ID: 0000-0003-3315-0294**кандидат педагогічних наук, доцент,**доцент кафедри філології**Дніпровський державний аграрно-економічний університет***Нашиванько Ольга Вікторівна,***ORCID ID: 0000-0001-9856-4397**кандидат філологічних наук,**старший викладач кафедри мовної підготовки та гуманітарних наук**Дніпровський державний медичний університет*

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ НАУКОВОГО ПИСЬМА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

THE DEVELOPMENT OF SCIENTIFIC WRITING CULTURE OF HIGHER EDUCATION STUDENTS BY MEANS OF A FOREIGN LANGUAGE

Глобалізація зумовлює нові вимоги до професійної підготовки майбутніх фахівців, необхідною складовою якої стає іншомовна мовленнєва компетентність. У статті робиться спроба проаналізувати ефективні методи формування культури наукового письма здобувачів вищої освіти засобами іноземної мови.

Авторками розтлумачено базове для здійсненого дослідження поняття «культура наукового письма», яке слід розглядати як комплекс лінгвістичних, стилістичних і комунікативних навичок, що забезпечують створення текстів, які відповідають нормам наукового стилю та вимогам академічної спільноти.

Розкрито значення іноземної мови для формування культури наукового письма, яка має значний дидактичний потенціал оскільки передбачає роботу з автентичними науковими текстами, академічною лексикою, типовими мовними структурами та композиційними моделями наукових жанрів.

Використання системи вправ охарактеризовано як один з найефективніших методів формування культури наукового письма здобувачів вищої освіти.

Авторками надано приклади вправ для формування культури наукового письма, а саме: вправи для розвитку вмінь здобувачів розпізнавати й розмежувати базові терміни академічного письма, вміння коректно оперувати академічною лексикою англійською мовою та усвідомлювати відмінності між видами джерел і способами посилання, вправи на розуміння правил пунктуації під час написання наукових текстів та цитувань.

Доведено, що система вправ сприяє формуванню термінологічної грамотності, аналітичних і практичних умінь академічного письма, розвитку навичок роботи з науковими джерелами та дотримання принципів академічної доброчесності, забезпечує усвідомлене використання посилань, правильне оформлення бібліографії та коректне перефразування іншомовних наукових текстів.

Зазначено, що для досягнення максимальної ефективності важливо правильно обирати та інтегрувати матеріали у навчальний процес.

Ключові слова: культура наукового письма, здобувачі вищої освіти, іноземна мова, система вправ.

Globalization imposes new requirements on the professional training of future specialists, a necessary component of which is foreign language speech competence. The article attempts to analyze effective methods of forming a culture of scientific writing among higher education students by means of a foreign language.

The authors explain the basic concept of "scientific writing culture" for the conducted research, which should be considered as a complex of linguistic, stylistic and communicative skills that ensure the creation of texts that meet the norms of scientific style and the requirements of the academic community.

The importance of a foreign language for the formation of scientific writing culture is revealed, which has significant didactic potential, since it involves working with authentic scientific texts, academic vocabulary, typical language structures and compositional models of scientific genres.

The use of exercises is characterized as one of the most effective methods of developing scientific writing culture among higher education students.

The authors provided examples of exercises, namely: exercises for developing of students skills to recognize and distinguish basic terms of academic writing, the ability to operate academic vocabulary in English correctly and awareness of the differences between types of sources and methods of reference, exercises for understanding the rules of punctuation when writing scientific texts and citations.

It is proven that the system of exercises contributes to the formation of terminological literacy, analytical and practical skills of academic writing, the development of skills in working with scientific sources and adherence to the principles of academic integrity, ensures the conscious use of references, the correct design of the bibliography and the correct paraphrasing of foreign-language scientific texts.

It is noted that to achieve maximum efficiency, it is important to correctly select and integrate materials into the educational process.

Key words: culture of scientific writing, higher education students, foreign language, system of exercises.

Постановка проблеми. В умовах інтеграції України до світового освітньо-наукового простору володіння навичками академічного письма є необхідною передумовою успішної навчальної, науково-дослідницької та професійної діяльності майбутніх фахівців, оскільки саме через письмову форму здійснюється репрезентація результатів наукового пошуку, аргументація власної позиції та комунікація з науковою спільнотою.

Культура наукового письма передбачає не лише дотримання мовних і стилістичних норм, а й уміння логічно структурувати текст, коректно формулювати наукові положення, аргументувати висновки, користуватися термінологією та дотримуватися принципів академічної доброчесності. Проте, слід зазначити, що значна частина здобувачів вищої освіти відчуває труднощі під час створення наукових текстів: недостатній рівень володіння академічною лексикою, порушення логіки викладу, невміння працювати з джерелами, некоректне цитування та узагальнення наукової інформації.

Особливої ваги ця проблема набуває у зв'язку зі зростанням ролі іноземної мови в науково-освітньому процесі. Іноземна мова сьогодні є не лише навчальною дисципліною, а й інструментом професійного та наукового спілкування, доступу до сучасних досліджень, участі у міжнародних проєктах, академічній мобільності та публікаційній діяльності. Саме через іноземну мову здобувачі долучаються до світового наукового дискурсу, засвоюють загальноприйняті стандарти академічного письма, жанрові особливості наукових текстів і моделі аргументації.

Викладання іноземної мови має значний дидактичний потенціал для формування культури наукового письма, оскільки передбачає системну роботу з автентичними науковими текстами, академічною лексикою, типовими мовними структурами та композиційними моделями наукових жанрів.

Отже, актуальність досліджуваної проблеми визначається суспільним запитом на підготовку конкурентоспроможних фахівців, здатних до якісної наукової комунікації, необхідністю підвищення рівня академічної грамотності здобувачів та потребою інтеграції вітчизняної вищої

освіти в міжнародний науково-освітній простір. Саме це зумовлює необхідність цілеспрямованого дослідження процесу формування культури наукового письма здобувачів вищої освіти засобами іноземної мови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Формування культури наукового письма як важливого аспекту професійної компетентності здобувачів вищої освіти є предметом дослідження багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців. Серед вітчизняних дослідників цієї проблеми слід відзначити О. Коваль, Т. Можарову, Н. Непийводу, П. Селігея, І. Кочана, які приділяють увагу як лінгвістичним, так і методичним аспектам розвитку наукового письма. Зарубіжні вчені, такі як J. Swales, С. Bazerman, М. Halliday, G. Candlin та R. Hyland, досліджують жанрові особливості наукового письма, структуру академічних текстів, стилістичні та риторичні засоби, а також питання академічної комунікації. Водночас, майже відсутні системні дослідження щодо формування культури наукового письма здобувачів засобами англійської мови, що визначає актуальність подальшого наукового пошуку в цій сфері.

Мета статті – теоретично обґрунтувати та охарактеризувати шляхи формування культури наукового письма здобувачів засобами іноземної мови.

Виклад основного матеріалу. Формування високої культури наукового письма є ключовим компонентом професійної підготовки здобувачів вищої освіти в умовах глобалізації науки. Сучасні вимоги до наукової комунікації передбачають не лише володіння рідною мовою, але й здатність створювати наукові тексти іноземною мовою, особливо найчастіше англійською, адже вона є міжнародною мовою наукового спілкування. Здатність продукувати власні дослідження, представляти їх у міжнародних виданнях, брати участь у конференціях і успішно публікувати результати залежить від рівня сформованих навичок академічного письма іншою мовою.

Логіка нашого дослідження вимагає уточнення поняття «культура наукового письма». Аналіз робіт науковців, дозволив констатувати, що досліджуваний феномен слід розуміти, як комплекс

лінгвістичних, стилістичних і комунікативних навичок, що забезпечують створення текстів, які відповідають нормам наукового стилю та вимогам академічної спільноти. Розуміння культури наукового тексту включає розуміння правильності використання термінології, пунктуації, вміння логічно та аргументовано побудувати текст [2; 4; 5; 7].

Крім того, погоджуючись з думкою дослідниці А. Вихрущ, вважаємо, що культура наукового письма має базуватись на науковій доброчесності, толерантності, боротьбі з плагіатом, культурі спілкування, науковій етиці тощо [1].

У науково-педагогічній літературі підкреслюється, що іноземна мова, яка органічно інтегрована в процес розвитку навичок академічного письма здобувачів вищої освіти, сприяє

розвитку критичного та аналітичного мислення здобувачів через роботу з автентичними джерелами; допомагає оволодівати міжкультурними нормами академічного дискурсу та надає доступ до світової науки.

Аналіз методичної літератури та практичний досвід дозволив зробити висновок, що найефективнішим методом формування культури наукового письма здобувачів є система вправ [2; 3; 5; 6; 7].

Так, для розвитку вмінь здобувачів розпізнавати й розмежувати базові терміни академічного письма, вміння коректно оперувати академічною лексикою англійською мовою та усвідомлення відмінностей між видами джерел і способами посилання нами були запропоновані наступні вправи:

Task 1. Find the correct definition to the following terms:

The term	Definition
1) an in-text reference	a) all the sources that you have referred to in your text (ordered in alphabetical order of authors' or sources names)
2) a reference	b) credible sources on a topic, often used in dissertations, theses, and research papers
3) a reference list	c) a brief reference – often just an author's last name and a date or page number
4) a primary source (an original source)	d) the representation of another person's language, thoughts, ideas, or expressions as one's own original work
5) a secondary source	e) complete information about a source and where it can be found
6) the literature	f) works that analyze, interpret, or describe a primary source
7) to paraphrase	g) to express the meaning of the writer or speaker (or something written or spoken) using different words
8) plagiarism	h) an artifact, document, diary, manuscript, autobiography, recording, or any other source of information that was created at the time under study

Task 2. Find the correct example of the following terms:

1) an in-text reference	2) a reference	3) a reference list
4) a primary source	5) a secondary source	6) to paraphrase

a) theses, dissertations, government reports, symposia and conference proceedings, original artwork, poems, photographs, speeches, letters, diaries, interviews, autobiographies...

b) A few researchers in the linguistics field have developed training programs designed to improve native speakers' ability to understand accented speech (Derwing et al., 2002; Thomas, 2004)

c) edited works, books and articles that interpret or review research works, histories, biographies, literary criticism ...

d) Watson, J. (2012). *Human caring science: A theory of nursing* (2nd ed.). Jones & Bartlett Learning.

e) "The average citizen of the UK throws away 20 kg of plastic per month." (Thompson, 2023). / According to Thomson (2023) British people are among the biggest users of plastic in Europe, throwing away kilograms of plastic each month.

f) Ashbourn, J. (2014) *Biometrics in the new world: the cloud, mobile technology and pervasive identity*. 2nd edn. London: Springer.

Mintel (2019) *Sports and energy drinks – UK*. Available at: <http://www.academic.mintel.com> (Accessed: 5th July 2022).

Tiwari, S. and Ambinakudige, S. (2020) 'Street-scapes and stereotyping: streets named after Martin Luther King, Jr., and the geographies of racial identity', *GeoJournal*, doi: 10.1007/s10708-020-10291-4.

World Health Organization (2020) *Salt reduction*. Available at: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/salt-reduction> (Accessed: 24 June 2022).

Важливою складовою культури наукового письма є розуміння правил пунктуації під час написання наукових текстів. Для закріплення умінь

здобувачів розпізнавати, розрізняти та правильно застосовувати пунктуаційні знаки у наукових текстах, можна запропонувати наступні вправи:

Task 1. Study the name, the pronunciation and the graphic image of the punctuation marks.

Name and pronunciation	Graphic image	Examples
square brackets [skweə 'brækɪt]	[]	According to Payne [5]...
round brackets [raʊnd 'brækɪt]	()	Hobbs (2003)
semi-colons [semi 'kəʊlən]	;	(Hobbs (2003); Herbert (1988))
superscript ['su:pəskrɪpt]	[2]	chemical and mathematical subscripts. ^[2]
coma ['kəʊmə]	,	Dulewicz, V., Higgs, M. (2004). Can Emotional Intelligence Be Developed? <i>International Journal of Human Resource Management</i> . 15(1), 95-111
ampersand ['æmpəsænd]	&	Dulewicz, V. & Higgs, M. (2004). Can Emotional Intelligence Be Developed? <i>International Journal of Human Resource Management</i> . 15(1), 95-111

Task 2. Read the parts of scientific texts and determine which punctuation marks are used. Write their names in English.

1. According to Smith [12], the results confirm the hypothesis.
2. Brown (2018) argues that motivation plays a key role.
3. Several studies confirm this view (Hobbs, 2003; Herbert, 1988).
4. The experiment was repeated three times [3].
5. Johnson, L., White, R. (2019). Language and Cognition.
6. Dulewicz, V. & Higgs, M. (2004).

Task 3. Choose the correct punctuation option that complies with the conventions of academic writing

1. According to Taylor ___ 7 ___ the theory was revised.
a) (7) b) [7] c) {7}
2. Green ___ 2015 ___ emphasises the role of context.
a) [2015] b) (2015) c) ;2015;
3. Several authors support this idea ___ Brown, 2010 ___ White, 2012 ___.
a) , , b) ; ; c) & &
4. The results were confirmed ___ 4 ___.
a) (4) b) [4] c) <4>
5. Dulewicz, V. ___ Higgs, M. (2004).
a) and b) & c) +
6. In references, authors' surnames are separated by
a) commas b) semicolons c) brackets

Отже, система вправ є ефективним методом формування культури наукового письма здобувачів, адже вони сприяють формуванню термінологічної грамотності, аналітичних і практичних умінь академічного письма, розвитку навичок роботи з науковими джерелами та дотримання принципів академічної доброчесності, забезпечують усвідомлене використання посилань, правильне оформлення бібліографії та коректне перефразування іншомовних наукових текстів. Проте для досягнення максимальної ефективності важливо правильно обирати та інтегрувати матеріали у навчальний процес.

Висновки і перспективи подальших досліджень. У процесі дослідження встановлено, що формування культури наукового письма здобувачів вищої освіти є важливою складовою їхньої професійної та дослідницької підготовки, особливо в умовах інтеграції української вищої освіти до європейського й світового академічного простору. Використання іноземної мови як засобу навчання сприяє не лише розвитку мовної компетентності, а й засвоєнню норм і стандартів міжнародного наукового дискурсу, зокрема логіки викладу, аргументації, термінологічної точності та академічної етики.

Доведено, що систематичне впровадження вправ, спрямованих на роботу з науковими джерелами іноземною мовою, опанування прийомів цитування, перефразування, оформлення внутрішньотекстових посилань і списків

використаних джерел, забезпечує формування в здобувачів умінь критичного аналізу наукової інформації та дотримання принципів академічної доброчесності. Такі завдання сприяють усвідомленню відмінностей між первинними й вторинними джерелами, запобіганню плагіату та розвитку самостійності в науково-дослідницькій діяльності.

Отже, навчання наукового письма засобами іноземної мови доцільно розглядати як інтегрований процес, що поєднує мовну, методологічну та

академічну підготовку здобувачів вищої освіти. Реалізація зазначеного підходу створює умови для підвищення якості наукових текстів, розвитку дослідницької культури та підготовки конкурентоспроможних фахівців, здатних до ефективної академічної комунікації в міжнародному науковому середовищі.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у науковому обґрунтуванні ефективних підходів та педагогічних умов формування культури наукового письма засобами іноземної мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Вихруц А.В. Академічне письмо: структура і завдання. *Медична освіта*. 2021. № 1. С. 112–116. DOI: 10.11603/me.2414-5998.2021.1.11979.
2. Козолуп М., Комар Р. Навчання академічного письма у вищій школі: теоретико-методологічні засади. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. № 29, Том 2. С. 220–225. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863.2/29.209471>.
3. Кравченко, О. Іноземна мова як засіб формування компетентності з академічного письма в умовах міждисциплінарного підходу до навчання. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2025. № 220. С. 209–212. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2025-1-220-209-212>.
4. Резунова О. С. Формування культури наукового мовлення майбутніх докторів філософії на заняттях з англійської мови. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип 23, том 3. 2019. С. 128–132. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863.3/23.166817>.
5. Серебрянська І. «Основи академічного письма» в закладах вищої освіти: міждисциплінарне спрямування. *Освітологічний дискурс*, 2021, № 1(32). С. 87–100. DOI: <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2021.1.6>.
6. Bailey Stephen. *Academic writing. A Handbook for International Students*. Routledge. p. 344, 2018.
7. Dorothy E. Zemach, Lisa A. Rumisek, *Academic writing: from paragraph to essay*. Oxford, U.K.: Macmillan Education. 2017.
8. Karpenko N., Smelianska V. Integrative approach to teaching academic writing to the first-year students of the foreign language faculties. *ScienceRise: Pedagogical Education*, (3(30), 2019. 18–22. DOI: <https://doi.org/10.15587/2519-4984.2019.166289>.

Резунова О. С., Нашиванько О. В.

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY)

Дата першого надходження статті до видання: 25.11.2025

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 15.12.2025

Дата публікації (оприлюднення) статті: 12.02.2026

